جمعه نمازی بیانندہ

جمعه نمازینك فرضی ایکی رکعت بولوب جمعه کوننی اولی وقتنده شول کون‌نك اولی‌سی اورنینه اوقولادر؛ اگر جمعه‌نك شرطلری تمام طابلوب اوقولسه اول کوننی اولی نمازی اوقولماز. جمعه نمازی آلتی شرطی طابولماغان کشیگه فرض توگلدر. اول شرطلر جمعه‌نك وجوبینك شرطلری دیوب ایتوله‌در.

آنلر:

برنچی: بالغ کشی بولمق، دورتنچی: مقیم بولمق،

ایکنچی: عاقل یعنی عقللی بولمق، بشنچی: حُر یعنی آزادکشی بولمق،

اوچنچی: ایر کشی بولمق، آلتنچی: صاغ وسلامت کشی بولمق.

بس: صبی بالالرغه، دیوانه کشیلرگه، خاتونلرغه، مسافرلرگه، آزاد بولماغان کشیلرگه هم صوقر، آقصاق، قولسز کبی ضعیف‌لرگه هم جمعه‌غه بارا آلماسلق آورولارغه جمعه فرض توگلدر. آنلر اولی نمازی اوقورلر. اگر آنلرده جمعه‌غه بارسه‌لر درست بولوب اولی نمازی اوستلرندن توشه‌ر. اما قل‌لرغه خواجه‌لری اِذن بیرسه، صوقرلرنی مسجدکه جیتا کلاب باروچی بولسه آنلرنك‌ده جمعه اوقولری تیوش بولادر.

جمعه نمازی اوقولورایچون ینه آلتی شرطی بار، بونلر جمعه‌نك اداسینك شرطلری دیوب ایتوله‌در.

آنلر:

برنچی: شهر، یعنی جمعه اوقولا طورغان آول شهر دییلورلك بولمق.

ایکنچی: امام، جمعه اوقتورغه لایق بر کشی بولمق.

اوچنچی: جماعت، امام‌دن باشقه ایك آزی اوچ مقتدی بولمق.

دورتنچی: اولی وقتی، اولی‌دن الك، یا صوك درست توگلدر.

بشنچی: اِذن، یعنی هرمؤمن‌نك مسجدکه کروگه اختیاری بولسون.

آلتنچی: خطبه، امام فرضدن الك جماعتكه وعظ سویلامك. بو شرطلر تمام طابولماسه جمعه نمازی اوقولماز. کوب یرلرده بو شرطلرنك تمام طابلووی شکلدر. شونك ایچون جمعه فرضندن صوك (احتیاط الظهر) یعنی اولی نمازینی صاقلاو ایچون دورت رکعت نماز اوقولادر.

مسجدکه کیلوب کرگاچ ایکی رکعت تحیة المسجد نمازی اوقولادر. بوندن صوك جمعه نمازینك سنتی دیوب دورت رکعت سنت نمازاوقوغاچ امام منبرگه چغوب خطبه‌اوقور، جماعت طکلاب طورورلر، امام خطبه‌اوقوغان وقتده مسجدکه کیلوب کرگان کشی سنت اوقوغه کرشماز بلکه طکلاب طورور. امام خطبه اوقوغانده ذکر وتسبیحده بولو هم درست توگلدر.

خطبه تمامنده ایکی رکعت فرض نماز اوقولور، بونك صوکنده ینه دورت رکعت سنت اوقولور. بوندن صوك دورت رکعت احتیاط الظهر نمازی اوقولور ایك صوکره اوشبو وقت سنتی نیتیله ایکی رکعت نماز اوقولورده جمعه تمام بولور.

جمعه‌نك فرضینه امام سلام بیرگانچی یتشکان کشی مسبوق بولوب امامغه ایارور، قالغانینی قضا قیلور. یتوشه آلماغان کشی اولی نمازی اوقور.

قالغان نمازلرنی قضاقیلو بیاننده

وقتنده اوقولمی قالغان نمازلر ایکنچی وقتده اوقولسه‌ده فرض اوستدن توشه‌ر، بویله اوقو قضا دیوب اینوله‌در. فرض بولغان نمازلرغنه قضا قیلونه‌در، سنت نمازلر هم جمعه، عید نمازلری قضا قیلنمازلر. مگر ایرته نمازی شول کوننی اولی‌گه قدر قضا قیلنسه سنتی‌ده اوقولور. یستو نمازی ایله برابر وتر نمازی‌ده قضا قیلنور. نماز مکروه وحرام بولغان وقتلردن باشقه هر وقت‌ده قضا نماز اوقو درست بولادر. مثلا قویاشنك چغوب طورغان وقتنده، تمام

توش وقتنده، ایکندی اخشام آراسنده هیچ بر نماز درست توگل، مگر شول کوننك ایکندی نمازی بولسه قویاشنك اینوب طورغان وقتنده‌ده درست بولادر. بر کونلیك نمازی قضاغه قالغان کشی ترتیبی ایله یعنی اوّل ایرته نمازین ایك صوکره یسیع ووتر نمازین اوقو تیوشدر. قضا نمازده‌ده اذان وقامت سنت بولادر، برنیچه نماز قضا قیلنغانده بارینه بر اذان یته‌در. قضا نمازلرنی جماعت بولوب اوقوده درست؛ اول وقتده جهریه نمازده امام قراءتنی قچقروب اوقور. اما یالغزغنه قضا قیلغانده جهریه نمازنی‌ده یاشرون اوقو واجب بولادر.

بر کشینك قضاغه قالغان نمازی عمرنده بشدن آرتق بولماسه اول کشی وقتی کرگان نمازنی قضادن الك اوقو درست توگل، بوندای آدم صاحب الترتیب دیوله‌در. اگر قالغان نمازی بشدن آرتق بولسه بو کشی اختیارلیدر؛ تلاسه قایسینی الگاری اوقور، لکن وقتلی نمازنك وقتی چیغارلق بولسه قضانی صوکغه قالدرور.

رمضان روزه‌سی

هر یلنی رمضان آینده اوطوز کون طاکدن آلوب قویاش بایوب بتکانچه شریعت اسلامیه‌ده طیولو تیوشلی بولغان اشلردن صاقلانوب بتون اعضا برله الله تعالی گه عبادت قیلو روزه، صوم اسملرنده‌در.

روزه‌نك فرضی اوچدر: برسی نیت یعنی طاکدن آلوب قویاش اینگانچه روزه بولاچاقنی نیت قیلمق، اولی‌گه بر ایکی ساعت قالغانچه نیت قیلسه درستدر. اماسحردن صوك طاکغه قدرلی نیت قیلمق مستحب ومندوب‌در.

ایکنچی: مذکور مدتده آشاو ایچونی قویوب طورمق.

اوچنچی: شول مدتده جماعنی قویمق.

روزه‌نی بوزوب قضانی لازم ایته طورغان اشلر

برکشی طاك آطماغاندر دیوب سحر آشاسه حالبوکه طاك آطقان بولسه، یا ایسه قویاش اینگاندر دیوب افطار قیلغاچ قویاشنك اینماگانلکی معلوم بولسه، یا ایسه آغز طولوسی قوصسه، یا که بوغازینه یغمور، قار کرسه روزه بوزولوب قضا لازم بولادر، کفارت لازم توگل. روزه‌سی بوزولغان کشیلرده قویاش باطقانچه آشامی ایچمی روزه کشیلر کبی طورو تیوشدر.

روزه‌نی بوزمی طورغان اشلر

برکشی روزه ایدوکینی اونوتوب آشاسه، ایچسه، یا ایسه بوغازینه طوزان، طوفراق، توتون کرسه یا که توشلانوب جنب بولسه روزه‌سی بوزولماز، جنب اولغانده روزه حالنده‌ده غسل لازم‌در.

روزه‌نك سنتلری، مکروهلری، مباحلری

روزه کشی ممکن قدر ذکر وتسبیحده بولو، قرآن اوقو کبی ثوابلی اشلر برله وقتینی اوزدرمق، فائده‌سز سوزلر سویلاودن، کشی برله قچقرشودن صاقلانمق، قویاش اینگاچ‌ده اخشام نمازی اوقولغانچه خرما کبی طاتلی نرسه برله افطار قیلمق، افطار قیلدقدن صوك (اَللّٰهُمَّ لَكَ صُمْتُ وَبِكَ اٰمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَعَلٰى رِزْقِكَ اَفْطَرْتُ فَاغْفِرْلِي يَا غَفَّارُ مَا قَدَّمْتُ وَمَا اَخَّرْتُ) دعاسینی اوقوب دعا قیلمق روزه‌نك سنتلرندندر.

صوغه چوموب قویونو، صاغز چاینلو، برنرسه‌نك تمین طاتو، افطارسز ایکی کون روزه طوتو کبی اشلر همه‌سی مکروهدر.

اما صاتوب آلوناچاق طعام‌نی طاتوب قارامق هم بالا آناسی بالاسینه طعام

چایناب بیرمك، قان آلدرمق، كوزگه سورمه طارتمق، سولوك صالدرمق كبی اشلر مباحدر.

روزه‌نی قضاغه قالدرولری درست بولغان كشیلر

مسافر كشی سفرده وقتده، بالا ایمزه طورغان خاتون بالاسینه ضرر كیلودن قورقسه، یوكلی خاتون‌نك بالاسینه یا ایسه اوزینه ضرر كیلورلك بولسه، آوزو كشی چیرینك آرتوندن قورقسه، روزه‌نی قضاغه قالدرولری درستدر.

اما روزه‌غه قوّتی یتماسلك ضعیف وقارت كشی ایچون بر كون روزه اورنینه بر فقیرنی طویدرمق‌ده درست بولادر.

سحر آشاب سفرگه چقغان كشی مسافر بولدم ایندی دیوب روزه‌سین بوزو درست بولماغان شیكللی، روزه‌سز حالنچه كوندوز سفردن قایتقاچ آشاب اوطورووی‌ده درست توگلدر.

روزه كفارتی

اوز تلاوی برله رمضان روزه‌سینی بوزغان كشیگه قضا هم كفارت فرض بولادر. كفارت بر قُلْ آزاد قیلمق، اگر ممكن بولماسه بر طوتاشدن یعنی آراده كونلر قالدرماینچه آلتمش كون روزه طوتمق تیوشدر. قارتلق یا ایسه ضعیف‌لك سببلی بوگاده قوّتی یتماگان كشی آلتمش فقیرنی طویدرمق، بر كون قضا قیلمق فرضدر.

نفل روزه‌سینی تلاب بوزغان كشیگه كفارت یوق، لكن قضا واجب‌در.

زكات

زكات دین اسلامنك شرطلرندن برسیدر. هر یلده بر مرتبه مالنك قرقدن برسی، زكات بیروله طورغان یرلردن برینه بیروله‌در. زكات بیرلورگه یاری طورغان یرلر (مصارف الزكوة) دیوب اینوله‌در.

آنلردن برسی: (فقیر)، یعنی قولنده نصاب قدر مالی بولماغان کشی؛

ایکنچی‌سی: (مسکین)، یعنی قولنده هیچ بر نرسه‌سی بولماغان کشی؛

اوچنچی‌سی: (عامل)، یعنی زکات جیبار ایچون بیلگیلانگان کشیدر؛

دورتنچی‌سی: (مدیون)، بورچینه هم بورچندن آرتوب نصاب‌قه ینارلك آقچه‌سی بولماغان کشی؛

بشنچی‌سی: (مکاتب)، یعنی قولینه یازو بیرلمش قل؛

آلتنچی‌سی: (ابن السبیل)، یعنی یول کشیسی، قولنده مالی بولماسه، گرچه یورتنده مالی کوب بولسه‌ده؛

یدنچی‌سی: (منقطع الحج یا ایسه منقطع الغزاة)، یعنی حجگه، یا ایسه دین ایچون صوغشقه بارووده مالی بتوب یولندن طوقتالغان کشی‌در.

زکات بیرو درست بولماغان اورنلر

آتا آناغه، بابا وابیلرگه، اوز بالالرینه، بالالرینك بالالرینه، خاتون اوز ایرینه، یا ایسه ایر خاتونینه، نصاب قدر مالی بولغان کشیگه، یا ایسه نصاب قدر مالی بولغان بای کشینك صبی بالاسینه زکات بیرو درست بولماز.

اما طوغان‌لرغه (قرنداشلرگه) هم عالم کشیلرگه، طول خاتونلرغه، شاکردلرگه یعنی علم استاگوچیلرگه بیرو بیگرا کده افضلدر.

زکات چغارولا طورغان مالللر

اوچ تورلی مالدن زکات چغارولادر. برسی: (ثمن)، یعنی آلتون یا کموش مالللر، کیراك آقچه ایتوب یاصالغان بولسون، کیراك زینت ایچون بولسون. آلتون کمش اورنینه یوری طورغان باقر هم کاغذ آقچه‌لرده ثمن‌دن صانالادر.

زکات چغارولا طورغان مالللرنك ایکنچی‌سی: (مال تجارة)، یعنی صاتو ایچون آلنغان مالللر آنلر صاتولمی طورسه‌ده، یا ایسه فائده کیتورماسه‌ده.

اوچنچی: (مال سوائم)، یعنی یلنك کوبراگنده قرده اوتلاب اوسکوچی حیوانلر (آت، صغر، دوه، صارق، قوی، کجه) کبی‌در.

شول: ثمن، مال تجارت، مال سوائم‌دن باشقه بولغان نرسه‌دن زکات چغارلماز. مثلا جیگار ایچون آصرالغان آتلردن، سوتین صاوار ایچون آصرالغان صغرلردن، طورور ایچون صالنغان یورتلردن، اوشانداق اجاره ایچون صالنغان یورت، کیبت کبی بنالردن، هم طورمش ایچون کیراکلی بولغان نرسه‌لردن، خانه جهازلرندن زکات چیغارو فرض توگلدر.

بورچقه بیرلسگان مالینك قولغه کرووی (آلنووی) خوفسز بولسه همان زکاتی بیروله‌در. قولغه کرگاندن صوك بیره‌چك بولوب وقتندن کیچکترلسه‌ده درست بولور؛ اما قولغه کرگاچ اوزغان کونلر ایچونده بیرو فرض بولور.

اگر بورچقه بیرلسگان مالنك قولغه کرووی شکلی بولسه، یا ایسه بورچقه آلغان کشی طانوب یورسه، صوکره مال قولغه کرسه‌ده اوزغان کونلر ایچون زکات بیرلماس، طابولغان مال حکمنده بولور.

زکاتنك فرض بولووی یدی شرط برله‌در

برنچی: مال خواجه‌سی مسلمان بولمق، دین اسلامده بولماغان کشیلرنك مالندن زکات آلنماز.

ایکنچی: مال خواجه‌سی بالغ بولمق، صبیلرنك مالندن زکات آلنمیدر.

اوچنچی: مال خواجه‌سی عقللی بولمق، دیوانه‌نك مالی بولسه‌ده زکاتی فرض توگل.

دورتنچی: آزاد کشی بولمق، قللرنك مالندن زکات چغارو فرض توگل.

بشنچی: نصاب‌غه مالك بولمق.

آلتنچی: نصاب قدر مالی حاجة اصلیه‌سندن هم بورچندن آرتق بولمق.

یدنچی: نصابقه مالك بولغاچ بر یل کیچمك. اوّلکی نصابینه مالك بولووینه بر یل طولغاچ یلنك ایچنده قوشلغان ماللردن (فائده‌لردن) زکات بیرولور. آنلرغه ینه یل طولو کوتوب طورولماز. زکات یل طولودن الك بیرلسه‌ده درست بولادر.

زکاتنك زکاتدن حساب ایتلووی اوچ شرط برله‌در

برنچیسی نیت، ایکنچیسی تملیك، اوچنچیسی مصرفینه بیرمکدر.

اگر نیت قیلنماینچه بیرلسه زکاتدن حساب قیلنماز. نیت ایتلماینچه بیرلکان مال فقیر قولنده سلامت وقتنده زکاتدن نیت قیلنسه درست بولور. اگر فقیر قولنده هلاك بولغاندن صوك نیت ایتلسه اول وقت درست بولماس.

زکاتنی مالدن آیرغان وقتده، یا ایسه فقیرگه بیرگان وقتده نیت ایتلسه درستدر. زکات ایدوکینی فقیرگه ایتو، یا ایسه بلدرو شرط توکلدر. کوکلده زکات فیتی بولسه فقیرگه بورچ دیوب بیرولسه‌ده زکاتدن حساب ایتلور.

تملیك، یعنی زکاتنی فقیرنك اوزملکینه بیرودر. آشانقان آشنی زکاتدن حساب قیلو کبی‌ده تملیك یوقدر.

مصارف الزکات کملر ایدوکی اوزغان درسلرده بلدرلدی. مصرفینه بیرلماسه زکاتدن حساب ایتلماز.

حاجة اصلیه ونصاب

آدمنك طورمشی ایچون لازم بولغان نرسه‌لرنی (حاجة اصلیه) دیوب ایته‌لر.

برکشی‌نك حاجة اصلیه هم بورچندن آرتق زکات چغارلق مالینی (نصاب) دیوب ایته‌لر. اگر آرتقان مالی زکات چغارلق بولماسه نصابدن صانالماز.

کموش نصابی: ایکی یوز درهم‌در (بر یوز قرق مثقال بولادر).

آلتون نصابی: یکرمی مثقال‌در. آلتون کموش اورنینه یوری طورغان

کاغد هم بافر آقچه‌لر آلتون یا ایسه کموش نصابی برله اعتبار قیلونه‌در.

مال تجارت: اوشانداق آلتون یا کموش حسابی برله اعتبار قیلونه‌در.

مال سوائم‌نك نصابی: قوی، صارق هم کجه قرق باش بولمق، دوه بش باش، صغر اوطوز باش بولمق، آت برسی بایطال (بیه) بولسه ایکی باشدر.

اوزلکندنگنه نصاب بولماغان تورلی مالنی جیغان تقدیرده قیمتی کموش نصابی قدر بولسه آندن‌ده زکات چغارلور.

زکات‌نك مقداری

زکاتغه مالنك قرقدن برسی بیروله‌در. بس (۲۰۰) درهم‌دن بش درهم، (۲۰) مثقال آلتوندن یارتی مثقال بیروله‌در. بر درهم یکرمی تین بولسه (۲۰۰) درهم (٤٠) صوم بولادر، بوندن بر صوم زکات چغادر. سودا مالی شوکا قیاس اینلوب (٤٠) صوملق مالدن بر صوم، (۸٠) صوملق مالدن (۲) صوم، (۲۰۰) صوملق مالدن (۵) صوم، (مك) صوملق مالدن (۲۵) صوم‌در. مال سوائم‌ده (٤٠) قویدن برباش قوی، اوطوزصغردن بریاشلك بر بوزاو بیرلور. دوه‌ده (۲۵) که قدر هر (۵) باش ایچون بر قوی بیرلوب، (۲۵) طولغاچ بر دوه بالاسی بیرولور.

آنلرده هر برسی ایچون بهاسی‌نك قرقدن برسی بیروله‌در.

تنبیه: قوی، دوه، صارق آصراوچیلر بو خصوصده الوغراق کتابلرغه مراجعت قیلسونلر! یاخود عالم‌لردن صوراسونلر، بو کتابده بو مسئله بیك قسقه غنه یازیلدی.

حج

حج، دین اسلامنك ایك الوغ عبادتلرینك برسیدر. (برکشی حج قیلوب، الله تعالی اول کمسه‌نك حجینی قبول ایتسه بوکشی انکاسندن طوغان کونده‌گی

کبی قایتور یعنی گناهلری بتەر) معناسنده بولغان حدیث شریفلر باردر.

حج نك فرض بولووی شول بش شرط برلەدر

برنچی: بلوغ، یعنی صبی‌غه حج فرض توگل.
ایکنچی: عقل، یعنی دیوانه کشیگه حج فرض توگلدر.
اوچنچی: حریت، یعنی قل بولغان آدمگه حج فرض توگل.
} قوللرنده حج فرض بولورلق قدر مالللری بولسەده.

دورتنچی: وقت، یعنی حجنی تیوشلی وقتنده قیلو فرض بولادر.

بشنچی: استطاعت، یعنی (مکهٔ مکرمەگه) باروب حج قیلوب قایتوغه مال جهتندن قادر بولمق. بوگا (قدرة مالیه) دیولور.

حج یولی اوغریلردن هم یوغملی چیرلردن هم باشقەچه آفتلردن طنچ بولمق. بوگا (امن الطریق) دیولور. صاغ وسلامت حالده مکهٔ مکرمەگه باروب قایتقانچی یول خرجلرینه هم اوزلری حج سفرنده وقت اویدەگی جماعتلرینه نفقەگه یتارلك مالللری بولغان کشیلر مال جهتندن حج‌گه قادر دیوب صانالادر.

اوشانداق خاتونلرغەده حج فرض بولادر، لکن بونلرغه ایری، یا ایسه نکاحی حرام بولغان قرنداشی ایبداش بولو شرطدر.

مال جهتندن حج‌گه قادر بولوب آورو، یا ایسه صوقرلق کبی سببلر ایله حج سفرندن عاجز بولغان کشیلرنك حج ایله وصیت ایتولری تیوش بولادر.

حج نك فرضلری

برنچی: احرام، یعنی مکهٔ مکرمەگه کرگانچی (میقات) دیوب ایتوله طورغان اورنده احرام کیوملرینی کیوب حجده ممنوع بولغان اشلرنی حرام قیلودر.

ایکنچی: وقوف، یعنی عرفه کونینك اولی سندن نحر کونینك طاکینه قدر بولغان مدتده عرفات طاغنده حاضر بولمق.

اوچنچی: طواف، یعنی نحر کونلرینك برسنده بیت الله‌نی طواف قیلمق. شول اوچ عمل ایله حج موینندن توشه‌در، لکن حجنی تمام کامل‌لاو ایچون واجب وسنت هم مستحبلرینه‌ده رعایه تیوشدر.

حج‌نك واجبلری

برنچی: وقوف، جمع یعنی عید کوننده طاك ایله قویاش چغو آراسنده مزدلفه‌ده حاضر بولمق.

ایکنچی: صفا ایله مروه آراسنده سعی قیلمق.

اوچنچی: تیوشلی اورنلرنده کیراك قدرنچه طاشلر آطمق.

دورتنچی: طواف وداع، یعنی قایتور آلدندن بیت الله‌نی طواف قیلوب کیتمك.

بشنچی: احرام‌دن چقغانده ساچنی آلدرمق، یا ایسه قصقارتمق. (۱)

غسل

فرض بولغان روشنچه بتون تننی یوو (قوینو) غسل بولادر. اوچ تورلی اشدن صوك غسل فرض بولادر.

برنچی: (جنب) بولغاندن صوك.

ایکنچی: خاتون قزنك عادتلری بولغان حیض قانی کیلوب طوقتاغاندن صوك.

اوچنچی: خاتونلرده بالا طابقاندن صوك کیله طورغان (نفاس) بعدنده‌در.

غسل‌نك روشی

غسل‌ده اوچ فرض بار، اگر شول فرضلرده کیم چیلك قیلنسه غسل غسل‌دن صانالماز.

برنچی: مضمضه، یعنی آغزنی چایقامق.

(۱) برنده حج‌نك باری فرض و جب‌لریغه بیان قیلندی، حج‌غه باراچق ذاتلر مناسك الحج کبی رساله‌لردن افعال واحکام حجنی اوکرانورلر.

ایکنجی: اِسْتِنْشاق، یعنی بورونني چایقامق.

اوچنجی: بتون تننی یومق. تننی یوغانده بر طامچی صو یتارلك قدرلی گنه بولسه‌ده قوری بر قالسه غسل درست بولماز. شونك ایچونده صو تیووی شکلیراك بولغان یرلرگه: صاقال، صاچ، مییق توبلری کبی هم قولاق ایچی، کوز توبی، قولتق آستی کبی چوقورلرغه صو ایرشدرو تیوش بولادر. خلاصه تن‌نك طش طرفنده یوولماغان بر اصلا قالماسون.

سنت بولغان روشنچه غسل قیلو طریقی

اوّل نماز طهارتی کبی طهارت آلنور، آیاقلرغنه یوولماز. بوندن صوك قبله‌غه آرقا ایله بولغان حالده باشقه صو صالنور، صوکره اوك ایك باشینه وصول ایك باشینه صو صالنغاچ صو تیماگان یرلر قالماسون ایچون بتون تن بر مرتبه اشقولور (سیپالور)، بوندن صوك ینه ایکی مرتبه بتون تنگه صو قویلغاچ ایکی آیاق یوولوب غسل تمام اولور.

بس غسلده بتون تننی اوچ مرتبه یوو، هم بر مرتبه صو صالغاچ تننی اشقو، صونی کوب توکماو، عورتك قبله‌غه قارشی بولماوی، سنت عمللردندر. بو طریقه غسل قیلغان کشی طهارتلی‌ده بولوب نماز اوقووی درست بولور.

باب ثانی فرض کفایه‌لر بیاننده

فرض کفایه شولدرکه آنی قیلو طوغری بر کشیگه گنه خاصلانماینچه بتون جماعتکه یوکلانگان بولور. شونك ایچونده فرض کفایه عمل قیلنمی قالسه گناهسی‌ده بتون جماعتکه یوکلانه‌در.

اگر آرادن برسی قیلسه ثوابلی بولوب، قیلمی قالغانلرینه اصلا گناه بولماز. اگر برلکده آنلرده قیلسه‌لر الوغ ثوابلی بولورلر.

فرض کفایه‌لرنڭ بو کتابده یازیلغانلری

برنچی: سلام بیرگان کشیگه (وعلیکم السلام) دیوب جواب بیرمك. بر نیچه آدم بولغانده آرادن برسی سلام قایتارسه یته‌در. هر قایوسینڭ قچقرشوب سلام آلولری تیوشلی توگلدر.

ایکنچی: بر کمسه توچکورگاچ (اَلْحَمْدُ لله) دیوب ایتسه (یَرْحَمُكَ الله) دیوب جواب بیرمکدر. بوده سلام قایتارو کبیدر.

اوچنچی: پیغمبر صلی الله علیه وسلم‌نڭ اسم شریفلری ذکر اینلگانده (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) دیوب صلوات ایتمك. کوب کشیلرنڭ آراسنده برسی قچقروب ایتسه شول ینار باشقه‌لرینڭ ریالانووی لازم توگلدر.

دورتنچی: مریض یعنی آورو آدمنڭ حالین صوری بارمق.

بشنچی: میت‌نی یعنی اولگان آدمنی یووب کفنلاب قبرگه دفن قیلمق.

آلتنچی: میت که دعا قیلو، الله غه ثنا ایتو، نیتیله جنازه نمازی اوقومقدر.

میت‌نی جیو

بر کشی اولم حالینه کیلسه آرقاسی ایله یاتقروب، آیاقلرینی قبله طرفینه صوزوب قویلور. یا ایسه یوزین قبله‌غه قویوب، اوڭ طرفینه ایلاندرلوب یاتقرلور.

خسته کشی‌نڭ اوزینی تهلیل ایت دیوب کوچلامانچه‌گنه، یاننده سیراك سیراك (لا اله الا الله) دیوب تهلیل ایتولور.

جانی چقغانی بلنگاچ کوزلرینی یومدروب، آغزی آچولماسون ایچون ایاکندن باغلانور. هم کوکراکی اوستینه‌ده تیمور ذانی کبی نرسه قویلور.

بوندن صوکره میت یوولوب کفن صارلور. کفن‌نڭ سنت بولغانی ایرلر ایچون اوچ قات بولوب، خاتونلرغه بش قاتدر.

برنچی: قمیص، موینندن آیاقغه قدرلی اورتلور.

ایکنچی: ازار، باشدن آیاق اوچینه قدرلی اورتلور.

اوچنچی: لفافه، باش طرفنده هم آیاق طرفنده باغلارلق قدرلی قالدرلوب اورتلور. فقیرلك اولغانده قمیص بولماسه‌ده یاریدر.

خاتونلر ایچون ینه ایکی قات آرتدرولادر: برسی خمار باش بورکانچیگی، ایکنچیسی خرقه کوکراکندن باغلی طورغان بر کیسا کدر، اگر محتاجلق بولسه خاتونلرغه‌ده قمیص هم خرقه‌سز درست بولور.

جنازه نمازی

یووب کفنلانگان میت، باشی مغرب طرفینه بولغانی حالده یرگه قویلور، صوکره امام میت‌نك کوکراگی طوغریسنده، جماعت امام آرتنده صف صف بولوب تزلگاچ جنازه نمازی اوقولور. نماز اوقوچی برگنه کشی بولسه‌ده میت‌نك کوکراگی طوغریسنده بولمق لازم‌در.

جنازه نمازینك شرطلری هم باشقه نمازلرده بولغان شرطلردر، لکن جنازه نمازینه بیلگیلانگان بروقت یوقدر. دخی جنازه نمازی ایچون میت‌نك یوولغان بولمقی شرطدر.

جنازه نمازینك رکعتی هم قرائت، رکوع، سجود، قعودلریده یوق، دورت تکبیر ایکی سلام ایله تمام قیلونه‌در.

اوقو روشی

(نیت قیلدم جنازه نمازی اوقوغه الله تعالی‌گه ثنا وبو میت که دعا وثواب ایچون خالصا لله تعالی) دیگاچ تکبیر ایله نمازغه کرشولور، قوللر باغلانغان حالده ثنا دعاسی اوقولور. بوندن صوك قوللرنی کوتارماینچه گنه ینه بر تکبیر اینولور؛ بونیسی ایکنچی تکبیر بولادر (امام بولغان کشی بو

تکبیرلرنیده قچقروب ایتور. ایکنچی تکبیردن صوڭ صلوات شریفه اوقولور، صوڭره ایکنچی تکبیر کبی اوچنچی تکبیر ایتولور.

اوچنچی تکبیردن صوڭ جنازه دعاسینی اوقوغاچ، دورتنچی تکبیرنی‌ده اوّلگیلری کبی ایتوب، هر ایکی طرفقه (السلام علیکم ورحمة الله) دیوب سلام بیرلور. اوڭ طرفقه سلام بیرگانده اوڭ قول، صول طرفقه سلام بیرگانده صول قول بیارلوب نمازی تمام بولادر.

جنازه دعالری

اگر میت ایر کشی بولسه اوچنچی تکبیردن صوڭ اوشبو دعا اوقولور:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَاُنْثَانَا. اَللّٰهُمَّ مَنْ اَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَاَحْيِهِ عَلَى الْاِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْاِيمَانِ. اَللّٰهُمَّ اِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِي اِحْسَانِهِ وَاِنْ كَانَ مُسِيئًا فَتَجَاوَزْ عَنْهُ ❁

اگر میت خاتون کشی بولسه:

(اَللّٰهُمَّ اِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِي اِحْسَانِهِ وَاِنْ كَانَ مُسِيئًا فَتَجَاوَزْ عَنْهُ) یرینه (اَللّٰهُمَّ اِنْ كَانَتْ مُحْسِنَةً فَزِدْ فِي اِحْسَانِهَا وَاِنْ كَانَتْ مُسِيئَةً فَتَجَاوَزْ عَنْهَا) دیوب اوقولور.

اگر میت ایر بالا بولسه:

(اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرَطًا وَاجْعَلْهُ لَنَا اَجْرًا وَذُخْرًا وَاجْعَلْهُ لَنَا شَافِعًا وَمُشَفَّعًا) دیوب اوقولادر.

اگر میت قز بالا بولسه:

(اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا لَنَا فَرَطًا وَاجْعَلْهَا لَنَا اَجْرًا وَذُخْرًا وَاجْعَلْهَا لَنَا شَافِعَةً وَمُشَفَّعَةً) دیوب اوقولادر.

شول روشچه جنازه نمازی اوقو مسلمان بولغان هر بر میت ایچون فرضدر. کیراك ایر، کیراك خاتون وکیراك صبی بالا بولسون. اگر جنازه نمازی اوقولمی کومولسه اول وقت قبرینه اوقولور.

بر بالا آنادن، ترك حالنچه طوغاچده اولسه آگاده جنازه نمازی اوقولا هم اسم بیرولهدر. اما آنادن طوغاندوق اولك بولسه اسم بیرولوب، یوولوب کفنلاب دفن ایتلور.

میتنی قبرگه دفن قیلو

قبر قبلهغه آرقلی یعنی بر باشینی قویاش چغوشینه وبر باشینی قویاش باتوشینه قیلوب، میتنك بویینه کوره قازیلور. قبله طرفندن لحد آچیلور. شول لحدکه میت اوك طرفی ایله یوزی قبلهغه، آیاقلری قویاش چغوشینه، باشی قویاش باتوشینه بولغانی حالده یاتقرولور. بوندن صوك لحد چی کیرپچ ایله، یاایسه آغاچ وقامش کبی نرسه ایله بولسهده قاپلانوب طوپراق برله کوملور. صوکره میتنك روحینه قرآن اوقوب طارالورلر.

باب ثالث واجبات بیاننده

معلم العبادات‌ده بونده قدرلی بیان قیلنغان واجبلر: نماز واجبلری، وتر نمازی، قنوت دعاسی، قصر رباعیه یعنی مسافر کشینك دورت رکعتلی نمازنی ایکی رکعت کنه قیلوب اوقووی، حجنك واجبلری ایدی.

بو کتابده بیان قیلونهچق واجبلر: سجدهٔ سهو، سجدهٔ تلاوت، عید

نمازلری، فطره صدقه‌سی، تکبیر تشریق، قربان چالو، عشر بیرو، واجب بولغان وصیت، وصیتنی اوستلرینه آلغان کشیلر ادا قیلو، بونلردن باشقه بر قدر واجب عمللردر.

سجده‌ٔ سهو

نمازنك فرض اشلرندن بر رسنه کیمچیلك قیلنسه، کیراك بلوب وکیراك یاکلشلق ایله بولسون، نماز درست بولماز، قایتاروب اوقو فرض بولور. اگر واجبلرندن بر رسی قالسه، یاکلشلق ایله بولسه، آنك ایچون سجدهٔ سهو واجب بولور. اما واجب عمللردن بر رسی بلوب قالدرلسه اول وقت سجدهٔ سهو واجب بولماز، نماز درست بولور، لکن واجبنی ترك ایچون تیوشلی جزاسی بولور. نمازنی قایتاروب اوقوده تیوشلی بولماز.

نمازنك سنت ومستحب عمللرندن بر رسی ترك اینلسه بر نرسه قیلنماز، مگر قصدا ترك ایچون تیوشلی جزاسی کورلور.

سجده‌ٔ سهو روشی

نماز اوقوچی (مصلی) یالغز (منفرد) بولسه آخرغی اوطورشده تشهدنی گنه اوقورده هر ایکی طرفغه سلام بیرور، سلامدن صوك دعا قیلماینچه ینه تسبیحلری برله ایکی مرتبه سجده قیلور. بوندن صوك قعده‌ده ینه تشهد، صلوات هم دعانی اوقوب سلام بیرگاچ تیوشلی روشنچه نمازنی بترور.

اگر نماز اوقوچی امام بولسه، مقتدیلر نماز تمام بولدی دیوب بلوب طوروب کیتماسونلر ایچون، تشهددن صوکره سلامنی بر یاقغه‌غنه بیرور. شولای بر طرفقه‌غنه سلام بیرگاندن صوك ینه ایکی سجده قیلوب تشهد، صلوات، دعا اوقوب نمازنی تمام ایتهر.

امام سجدهٔ سهو قیلسه مقتدیلرگه‌ده واجب بولور، آراده مسبوقلر بولسه آنلرغه‌ده واجب بولور.

مقتدینك یاڭلشووی ایله هیچ كمگه سجدهٔ سهو واجب بولماز.

فرضا بر مقتدی قعده‌ده تشهد اوقونی اونوتسه بونك ایچون هیچ بر كمگه سجده واجب توگلدر.

اوشبو عمللر یاڭلشلق ایله ترك قیلنغانده سجدهٔ سهو واجب بولور

اوّلگی ایكی ركعتده سورهٔ فاتحه یا ایسه ضم سوره ترك ایتلسه، قعدهٔ اولی قالسه، قعده‌ده تشهد اوقو اونوتلسه، جهریه نمازده یاشرون، خفیه نمازده قچقروب اوقولسه، وتر نمازنده قنوت دعاسی ترك ایتلسه، تشهد ترك ایتلوب آنك اورنینه خطاء قرائت قیلنسه سهو سجده‌سی واجب بولادر.

نمازده یاڭلشلق ایله اوشبو اشلرنك بررسی قیلنسه سجده واجب بولور

افتتاح تكبیری ایله نمازغه كرشكاندن صوڭ ینه بر تكبیر ایتسه، اوّلگی ایكی ركعتده سورهٔ فاتحه‌نی تكرار اوقوسه، قعدهٔ اولی‌ده تشهدنی تكرار اوقوسه، یا ایسه صلوات اوقوسه، یا ایسه اوچنچی ركعتكه طورماینچه بر ركن (اوچ مرتبه سبحان الله) دیورلك مقداری تیك طورسه سجدهٔ سهو واجب بولور. ركوعنی بردن آرتق، یا ایسه سجده‌نی ایكیدن آرتق قیلسه، یا ایسه قعدهٔ اولی‌نی اونوتوب اوچنچی ركعتكه طورغانده تزلری طوغریلانغانچه ایسینه كیلوب قایتوب اوطورسه، یا ایسه قعدهٔ آخیره‌نی قعدهٔ اولی دیوب بلوب سلام بیرماینچه‌گنه طوروب كیتسه، بشنچی ركعتنی سجده‌سین قیلغانچه یاڭاشقانی خاطرینه كیلوب قایتوب اوطورسه، یا ایسه بشنچی ركعتنی قیلغاچ خاطرینه كیلوب ینه بر ركعت قوشوب آلتی ركعت‌دن تمام ایتسه، یا ایسه بر كشی

قعدهٔ آخیره گه هیچده اوطورماینچه طوروب کیتوب بیشنچی رکعتده سجده‌سینی قیلغانچه قایتوب اوطورسه، قعدهٔ اولی‌نی قعدهٔ آخیره دیوب بلوب سلام بیرگان کشی سلامدن صوکره دنیا اشی قیلمازدن اوّل خاطرینه کیلوب طوروب قالغان رکعتلرینی اوقوسه بس اوشبو طوغریلرده تیوشلی روشنچه سجدهٔ سهو قیلمق واجب بولور. اگر سجدهٔ سهوده اونوتلسه نماز اول وقتده‌ده درست بولوب قایتارو تیوشلی بولماز. اوشانداق بر نمازده سجدهٔ سهونی واجب ایته طورغان بر نیچه اشلر قیلنسه‌ده همان بر مرتبه‌گنه سجدهٔ سهو واجب بولور.

لاحقه

نمازده رکعت حسابنده یاگلشقان آدم ایچون اوشبو حکملردر:

اگر اول کشینك اوّلگی یاگلشووی بولسه نمازین بوزوب یاگادن قایتاروب اوقور. اوّل مرتبه یاگلشووی بولماسه تحری قیلور یعنی کوگلی ایله اویلاب کوگلی قایسی طرفقه اوطورسه شونك ایله سجدهٔ سهو قیلوب، نمازین تمام ایته‌ر، اگر کوگلی بر طرفقه‌ده اوطورماسه آز طرفی اخذ قیلنوب سجدهٔ سهو ایله نماز تمام ایتلور.

بر کشی دورت رکعت اوقوغاچ ایکی رکعت کنه اوقودم دیوب اویلاب قعدهٔ اولی فرضی ایله طوروب کیتسه مونك حکمی اوشبودر: اگر بشنچی رکعتنی تمام ایتکانچی خاطرینه کیلسه قایتوب اوطوروب سجدهٔ سهو ایله نمازینی تمام قیلور، بشنچی رکعتنك سجده‌سین قیلغاچ خاطرینه کیلسه اول وقتده ینه بر رکعت قوشوب آلتی رکعت قیلوب سجدهٔ سهو ایله نمازی تمام ایتلور. دورت رکعتی فرضدن، قوشولغان ایکی رکعتی نفلدن بولور.

دورت رکعت اوقوغاچده اوطورماینچه بشنچی رکعتکه طوروب کیتکان کشی سجده‌دن الك یاگلشقانینی بلسه اوشانداق قایتوب اوطوروب سجدهٔ

سهو ایله تمام ایتهر. قایتوب اوطورغاچ تشهدنی اوقوب سلام بیرور، زیرا بوکشی تشهد اوقومایینچه طورغان ایدی. اگر بو کشی بشنچی رکعتنی تمام قیلغاچ یا گلشقانین خاطرینه آلسه ینه آلتی ایتوب نمازینی تمام قیلور، لکن نمازی نفل بولوب آورلور، فرض نمازنی قایناروب اوقو تیوش بولور.

ایکی رکعتنی دورت رکعت دیوب اویلاب قعدهٔ اولیده سلام بیرگان کشی سلامدن صوکره نماز بوزولورلق بر اش قیلماز بورون یا گلشقانین خاطرینه آلسه قیامغه طوروب قالغان رکعتلرینی اوقوب سجدهٔ سهو ایله تمام ایتهر. اگر سلام صوکنده نماز بوزولورلق بر اش قیلغان بولسه اول وقت بتونلای قایناروب اوقو فرض بولور.

سجدهٔ تلاوت

قرآن کریمده بولغان سجده آیتی اوقولسه یا ایسه اوقولغانی ایشتولسه تلاوت سجده‌سی قیلو واجب بولادر.

قرآنده اون دورت سوره‌ده برر آیت سجده باردر، اول سوره‌لر:

(اعراف، رعد، نحل، اسراء، مریم، حج، فرقان، نمل، سجده، ص، حم سجده، النجم، انشقت، علق) سوره‌لریدر.

شول آیتلرده سجود مصدرندن بولغان لفظغه اوّلندن یاکه آخرندن برر سوز قوشلوب ایتولسه سجده قیلو واجب بولور.

بر اورنده بر آیت نیچه کره اوقولسه‌ده بر سجده یتار، قات قات سجده واجب بولماز. اگر تورلی آیت اوقولسه اول وقت هر آیت صایون بر سجده واجب بولور، برمجلسده بولسه‌ده. اوشانداق بر آیت تورلی اورنده اوقولسه اوقوچیغه‌ده ایشنکوچیگه‌ده اوقولغانی صایون بر سجده لازم بولور. اوقوغاننی ایشنکوچیلرگه سجده قیلو آغر بولوردای بولسه سجده آیتینی یاشرون اوقو

مستحب بولور. قرآن اوقوغانده یالغز سجده آیتینی قالدروب کیتو مکروه‌در.

سجده قیلو روشی

طهارتلی وپاك کیوملی بولغان حالده قبله‌غه قارشی باصوب (نویت اَنْ اَسْجُدَ سَجْدَةَ التِّلاوَةِ مُتَوَجِّهًا اِلَی الْکَعْبَةِ خالِصًا لِلّٰهِ تَعالٰی)

دیوب نیت قیلغاچ (اَللّٰهُ اَکْبَرُ) دیوب طوغری سجده‌گه بارلور. سجده قیلو برگنه مرتبه. سجده‌ده نیندای تسبیح ایتولسه‌ده یاریدر. سجده قیلغاندن صوك آیاق اوستینه طوروب ینه قعده قیلونه‌در، قعده‌ده دعا قیلغاچ تمام بولور.

تلاوت سجده‌سی قیلغاچ اوقی طورغان دعا:

سَجَدْتُ لِلرَّحْمٰنِ وَاٰمَنْتُ بِالرَّحْمٰنِ فَاغْفِرْلِی ذُنُوبِی یا رَحْمٰنُ سَمِعْنا وَاَطَعْنا غُفْرانَكَ رَبَّنا وَاِلَیْكَ الْمَصِیرُ ❁

نماز ایچنده سجده آیتی اوقولغاچده رکوع قیلنسه تلاوت سجده‌سی اوستدن توشه‌ر، اگر سجده آیتندن صوك ینه اوقومق لازم بولسه اول وقت سجده آیتی اوقولغاچده بر سجده قیلنور، صوکره قالغان آیتلر اوقولوب رکوع وسجودلر قیلنور. نمازده امام تلاوت سجده‌سی قیلسه مقتدیلرگه‌ده واجب بولور.

عید نمازلری

هر یلنی ایکیشار رکعت ایکی عید نمازی اوقو جمعه فرض بولغان کشیلرگه واجبدر.

عید نمازی ایچونده جمعه شرطلری کیراك بولادر. لکن عید نمازنده خطبه شرط توگلدر، نماز تمامنده سنت بولادر. شوندن قالغان بش تورلی اش عیدنك شرطلرندن‌در. بو ایکی عیدنك برسی (عید فطر) دیوب آتالادر، رمضان شریف

بتكاچ شوّال آيى‌نك برنچى كونده اوقولادر؛ عذر بولغانده ايكنچى كونگه كيچكترلسه‌ده درست، اما اوچنچى كونده درست توگل.

ايكنچى (عيد قربان) ديوب ايتوله‌در؛ ذوالحجه آيى‌نك اوننچى كونده اوقولور. عذر بولغانده اوچ كونگه قدر كيچكترو درست بولادر.

عيد نمازلرينك وقتى قوياش چغوب اوچ آرشين قدر كوتارلكاچ اولى وقتى كرگانچه‌در.

عيد نمازلرينك باشقه نمازلرغه قاراغانده آيرماسى: هر ايكى ركعتده‌ده افتتاح تكبيرندن باشقه اوچار مرتبه تكبير ايله قولاق قاغولادر. اوّلگى ركعتده ثنا صوكنده، ايكنچى ركعتده ركوعدن الك ضم سوره صوكنده‌در.

اوقورُوشى

عيد فطرده: (نيت قيلدم ايكى ركعت عيد فطر نمازينى اوقومقغه خالصا لله تعالى). عيد قربانده: (نيت قيلدم ايكى ركعت عيد قربان نمازينى اوقومقغه خالصا لله تعالى) ديوب نيت ايله (الله اكبر) ديوب قولاق قاغوب كرشكاچ قوللرنى باغلاب ثنا دعاسى اوقولور؛ بوندن صوك ينه اوچ مرتبه تكبير ايله بتون جماعت قولاق قاغارلر، تكبيرلر آراسنده قوللر باغلانماينچه صالندروب طورولادر. اوچنچى تكبيردن صوك امام قچقروب قراءت قيلور، مقتديلر طنكلاب طورورلر. ايكنچى ركعتده ضم سوره صوكنده اوّلگى ركعتده‌گى كبى اوچ مرتبه قولاق قاغارلر؛ دورتنچى تكبير ايله ركوعغه باروب ركوع سجود قعود هم سلام‌لر ايله باشقه نمازلر كبى تمام قيلورلر. بوندن صوك امام خطبه اوقور، عيد فطرده فطره صدقه‌سى‌نك حكمتلرينى، عيد قربانده قربان‌نك حكمتلرينى خطبه‌ده بيان قيلمق سنت اولور.

عید کونلرنده سنت بولغان عمللر

اهالیٔ اسلام آراسنده عید کونلری ایك الوغ بیرام کونلر بولدیغندن بو کونلرنی الوغلاب شاد ومسرور بولمق، رحیم وشفقتلی بولمق، ایزگو اشلر قیلمق، دوست ایش، قرداش روغ آراسنده بولغان صداقتنی اظهار قیلمق، بیك ضرور بولماغان اشلرنی بو مبارك کون حرمتینه ترك قیلوب قایغوسز روشده بولمق، بو کونلرنی‌ده: شادلقسز، مشقتده، یا ایسه آچ بولغان آدملرنك‌ده بزنك کبی آنا آنا بالالری بولدیغلرینی اویلاب قولدن کیلگان قدرلی آنلرغه اعانه قیلوغه طرشمق، اوزکنك حالکنی کوروب چن اخلاص ایله قناعت وشکرانه‌ده بولمق، ریاسز صدقه‌لر بیرمك، ایك قدرلی کیوملرنی کیمك، عید نمازندن الك غسل قیلمق، عید نمازینه جایاو بارمق، بارغانده بریول ایله، قایتقانده ایکنچی یول ایله قایتمق، عید فطرغه بارغانده یاشرون اما عید قربان نمازینه بارغانده قچقروب یولده تکبیر ایتمك، عید فطرده عید نمازینه قدرلی، عید قربانده عید نمازندن صوك طاتلی نرسه ایله افطار قیلمق کبی اشلرنك هر قایوسی سنتدر.

تنبیه: هر ایکی عید کونلرنده عید نمازندن باشقه دخی واجب عمللر باردرکه؛ آنلر: عید فطرده فطره صدقه‌سی بیرمك، عید قربانده قربان چالمق، دخی عید قربانده تشریق کونلرنده هر فرض نماز صوکنده تکبیر تشریق ایتمك‌در. بس شونلرنی آیروب آیروب بلمك لازم.

فطره صدقه‌سی

شریعتده بای بولغان کشیلرنك یعنی آنلرنك زکات آلولری درست بولماغان آدملرنك هر یلنی روزه عیدنده کشی باشندن بر فطره صدقه‌سی بیرولری واجب بولادر. فطره صدقه‌سی‌نك افضل وقتی عید کوننی عید

نمازینه قدرلیدر. عیددن الك بیرلسه‌ده درست بولور، اوشانداق عید کوننده صوکغه قالسه‌ده واجب اوستدن توشماس همان بیرو تیوش بولور.

حاجت اصلیه‌سندن هم بورچندن آرتق کموش نصابی قدرلی، یعنی قرق صوم چاماسی مالی بولغان کشی شریعتده بای دیوب آتالادر. مالغه مالك بولولرینه یل ایلانماگان بولسه‌ده فطره صدقه‌سی واجب بولادر.

فطره صدقه‌سی ده زکات بیرولهٔ طورغان اورونلرنك برسینه بیرولهٔ در. تورلی یرگه بولماینچه، بر یرگه گنه، بر قدر فطره‌نی بیره‌چك بولغانده آیروب آیروب بیرمك افضلدر.

فطره‌نك مقداری

بر فطره‌نك مقداری: آرپا ایله یوزومدن بر صاغ، بغدای ایله خرما جیمشندن یارطی صاغ بولادر، یاکه شونلردن برسینك قیمتی قدرلی آقچه بیرلسه‌ده درستدر.

بر صاغ سیگز قداق، یارطی صاغ دورت قداق چاماسنده بولادر. دورت قداق بغداینك قیمتین بر فطره ایچون بیره‌چك بولغانده دورت قداق بغدای نیچه تین طورغانینی بلورگه کیراك؛ مثلا: بغداینك پودی (٨٥) تین بولغانده بر فطره صدقه‌سی سیگز تین تیوشلی، اگر بغداینك پودی بر صوم بولسه اول یلنی فطره اون تین بولادر، باشقه‌لری شونارغه قیاس قیلنسون!

فطره صدقه‌سی هر کمنك اوزی ایچون هم صبی بولغان بالالری ایچون تیوشلی بولادر. اما خاتونی، بالغ بولغان بالالری ایچون فطره بیرمك ایرنك اوستنده واجب توگلدر؛ اگر مالری بولسه آنلرنك اوزلرینه واجب بولادر. اگر فقیر بولسه‌لر اول وقت هیچ کمگه واجب بولماز، اما ایر آنلر ایچونده بیرسه بیك زور ثوابلی بولور.

تکبیر تشریق

قربان عیدنده عیددن اوّلگی کون (عرفه کونی)، عید نمازی اوقولا طورغان کون (نحر کونی)، نحر کونندن صوکره اوچ کون تشریق کونلری دیوب ایتوله‌در.

مثلا: عید جمعه کون بولسه پنجشنبه عرفه کونی، جمعه نحر کونی، شنبه، یکشنبه، دوشنبه تشریق کونلری بولادر، بارسی بش کوندر.

نماز اوقوچی کیراك ایر وکیراك خاتون، کیراك مسافر، کیراك مقیم بولسون، کیراك یالغز اوقوسون وکیراك جماعت برله اوقوسون عرفه کونینك ایرته نمازندن، بشنچی کون‌نك ایکندی نمازینه قدرلی یکرمی اوچ نمازنك آخرنده سلام بیرگاچده تکبیر تشریق ایتمك واجب بولادر. ایرلر قچفروب، خاتونلر یاشرون ایتورلر.

تکبیر تشریق:

اَللّٰهُ اَکْبَرُ اللّٰهُ اَکْبَرُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَکْبَرُ اَللّٰهُ اَکْبَرُ وَلِلّٰهِ الْحَمْدُ ❁

قربان

فطره صدقه‌سی واجب بولغان کشیلرگه هر یلنی، قربان چالونه طورغان کونلرنك برسنده، اوزی ایچون قربان چالمق‌ده واجب‌در.

قربان چالونه طورغان کونلر: نحر کونده عید نمازندن صوك باشلاب اون ایکنچی ذی الحجه‌نك اخشام وقتینه قدرلی بولغان مدتدر.

اوشبو مدت ایچنده قربان بوغازلی آلماغان کشی، اگر قربانلغی آلنماغان بولسه قربانلقنك قیمتینی صدقه قیلو واجب بولادر؛ اگر قربانلغی آلنغان بولسه اول وقت قربانلقنك اوزینی صدقه قیلو تیوشدر.

مسافرکشیگه، دولتی بولسه‌ده قربان چالو واجب بولماز، مقیم بولو شرطدر. قربان‌نك ایتینی یا ایسه تیریسینی صاتو درست توگلدر. بای کشیلر تیریسینی هم قربان ایتینك اوچدن برسینی صدقه قیلو مستحب هم زور ثوابلی بر عملدر.

محتاج کمسه هیچ برنرسه‌سینی صدقه قیلماینچه اوزفائده‌سینه گنه طوتسه‌ده درست بولور. تیریسندن کوون اشلاتسه، یا ایسه کتاب قرآن کبی فائده‌لی نرسه‌لرگه آلماشدرسه‌ده درستدر، اما صاتوب آقچه‌سینی باشقه اورونلرغه طوتو درست بولماز.

قربانغه لایق حیوانلر

قوی، کجه، صارق، دوه، صغر قربانغه لایق حیوانلردر. اما آت، هم قاز، اورداك، کورکه کبی قوشلر قربانغه یارافلی حیوانلر توگلدر.

صوقر حیوانلرنی، آقصاق، تشسز هم قولاقسز حیوانلرنی قربانغه چالو درست توگلدر.

اوشانداق جیلیگی کیبه‌رلك درجه یابق حیوان، موگزی، یاایسه قویروغی توبدن اوك اوزلگان حیوانلر قربانغه درست توگلدر.

قربانلقنك یاشی

کجه، صارق، قویغه بر یاش، صغرغه ایکی یاش، دوه‌گه بش یاش طولغان بولو شرطدر. شوندن کیم بولغانده درست توگلدر.

مگر قوی برله صارق بیك زور هم سیمز بولوب بر یاش طولغان صارق هم قویلردن آیرماسز بولسه‌لر آلتی آیلغی‌ده درست بولور. اما کجه‌گه مطلقا بر یاش طولغان بولو شرطدر.

قوی، صارق، کجه، بُرکشی ایچونگنه قربان قیلنورلر. صغر هم دوه یدیشار کشی ایچون قربان قیلنسه‌لرده درست بولور. برکشی بر اوزینه گنه [illegible] قربان قیلسه‌ده درست هم الوغ ثوابلی بولور.

قربانغه دائر بر قدر مسائل

برنچی مسئله: بر کمسه قربانلق آلغاچ اول قربانلق بالالاسه، بالاسی ترك حالنچه صدقه قیلنور، یاایسه انکاسی برله بوغازلانوب ایتی صدقه قیلنور. یا ایسه بالالاغان حیوان قالوب آنك یرینه ایکنچی حیوان بوغازلانسه‌ده درست بولور.

ایکنچی مسئله: قربانلق اولسه، یا ایسه یوغالسه قربان‌نك صاحبینه قارالور، اگر بای آدم بولسه ایکنچینی آلوب بوغازلامق واجب بولور، اگر ایکنچینی آلورلق بای بولماسه شول حالنچه قالور.

اوچنچی مسئله: برکشی قربانلق آلسه، اول قربانلغی عیب‌لنسه، اگر بای آدم بولسه ایکنچینی بوغازلاوی واجب بولور، اگر ایکنچینی آلورلق بای بولماسه شول کافیدر.

عشر

عشر اوندن بر دیگان سوز، عشر بیرو اوندن برسین بیرو دیگان سوز بولادر. یاغمور برله یا ایسه یلغه برله صوغارلغان آشلقلرنك اوندن برسینی صدقه قیلو واجب عملدر. آرش، بغدای، صولی، بورچاق کبی اورلق‌لردن هم یمشلردن، اوشانداق یاغمور برله اوسکان چه‌چه‌کلردن حاصل بولغانلغی ایچون، بالدن عشر بیرولور. عشرنی ده زکات بیرو یاراغان اورنلرنك برسینه بیرو شرطدر.

اما عشرده زکات‌ده‌غی کبی مال ایاسینك عاقل، بالغ بولمقی هم نصاب شرط توگلدر. مال ایاسی صبی، یا ایسه دیوانه بولسه‌ده یاخود نصاب قدرلی مالی بولماسه‌ده بار قدرینك اوندن برسین بیرو مطلقا واجب‌در.

عشر ایچون مالنك اوزی بیرلماینچه قیمتی‌گنه بیرلسه‌ده درست‌در.

ینه واجب عمللر

کلام شریفنی تجوید قاعده‌سینه تطبیق ایله درستلاب اوقو واجب عمللردندر؛ یاخشیلاب اوقوماغان کشی واجبنی ترك قیلغان بولوب بیك زور گناهلی بولور هم اول کمسه‌گه قرآن لعنت قیلور.

قرآن، تجوید برله اوقولماغانده کوب ضررلر بار؛ بوبله اوقولدقده بیك کوب نمازلرنك نمازدن کیتماو احتمالی بار، عرب کلمه‌لرینك کوبیسی حرفینی مخرجندن چقارماو برله‌ده معناسی اوزگاره‌در، ایمدی قرآننك معناسی اوزگارورلك یا گلش اوقواسه اول نماز البته نمازدن حساب ایتلماز. مثلا بر کمسه (وذللنا) برینه (وضللنا)، (فترضی) برینه (فترظا)، (ولا الضآلین) برینه (ولا الظالین)، یا ایسه (ولا الذالین) اوقوسه، (قریش) برینه (کریش)، (فلاتقهر) برینه (فلاتکهر) دیوب اوقوسه، یا ایسه (بظلام للعبید) برینه (بذلام للعبید) دیوب اوقوسه، (مغضوب) برینه (مغظوب) اوقوسه نمازی فاسد بولادر.

الله تعالی‌نك اسمینی (عزوجل)، (تبارك وتعالی)، (جناب رب العالمین) (جناب‌حق) کبی سوزلر ایله تعظیم ایتوب ذکر قیلمق.

قیلاچاق بر اشنی سویلاگانده (ان شاء الله) دیوب سویلامك.

گناه اشنی قیلماسه‌لر بارچه مسلمان قرنداشلر برله هیچ بر وقتده اوپکالاشماینچه طاتو طورمق.

شاکردلر استاذلرینی، خاتونلر ایرلرینی الوغلامق.

ایکی خاتونی بولغان کشی هر ایکیسینی تیگزلك برله طوتمق.

بر اشنی قیلورمن دیوب، یا ایسه باشقه‌چه وعده قیلغانده وعده‌نی برینه یتکرمك.

برکشی باورایچون برمسئله صوراسه، قولدن کیلگان قدرلی درستلاب جواب بیرمك، بله طوروب جواب بیرماگان کشی بیك الوغ گناهلی بولور.

آتا آنالر بالالرینه تربیه، ادب، علم اوگراتمك.

حاکم بولغان کشی هر طوغریده درست حکم قیلمق.

ظاهرنده بوزقلق کورلمگان هر برمؤمن ومسلمان آدملر حقنده حسن ظن قیلمق. بس شول اشلر هر قایوسی واجب عمللردندر.

باب رابع سنتلر بیاننده

بونده قدرلی بیان قیلنغان سنتلر: نماز، روزه، طهارت، تیمم، غسل، عید هم قربان کبی عمللرنك سنتلری ایدی.

بوندن صوکره بیان قیلونه‌چقلری سنت مؤکده بولغان عمللر، سنت غیرمؤکده بولغان عمللر، سنت علی الکفایه بولغان عمللر، آشاو ایچوده بولغان سنتلر، کیوم کیوده تیوشلی سنتلر، هر کم اوزین اوزی سنت بولغان روشچه تربیه قیلو طریقی هم بونلردن باشقه سنت عمللردر.

سنت: پیغمبرمز محمد صلی الله علیه وسلم دایمچیلق قیلغان اشدرکه، عمرنده بر مرتبه، یاایسه ایکی مرتبه ترك قیلغان بولور. بونك حکمی: برکمسه قیلسه بیك الوغ ثوابلی هم پیغمبرمزنك شفاعتینه لایق بولور. برکمسه ترك قیلسه قیامتده شلته‌گه مستحق بولوب، پیغمبرمزنك شفاعتندن محروم بولو احتمالی‌ده بار.

سنت اوچ تورلی بولادر برسی: سنت مؤکده‌درکه، اول اشنك سنت بولووی قطعی بولوب برکره بولسه‌ده ترك قیلنماز؛ ترك قیلنسه شفاعتدن محروم بولوغه سبب بولور.

ایکنچی‌سی: سنت غیر مؤکده‌درکه، بعض وقت ترك قیلنسه‌ده گناه بولماز اما هر وقت ترك قیلنده‌قده بوده شفاعتدن محروم بولوغه سبب‌در.

اوچنچی: سنت علی الکفایه‌درکه، جماعتدن برسی قیلسه باشقه‌لرنك اوستندن توشه‌ر.

سنت مؤکده بولغان عمللر

نمازنی جماعت برله اوقو، ایرته نمازنده فرضدن اوّل ایکی رکعت سنت اوقو، اولی‌ده فرضدن اوّل دورت رکعت، فرضدن صوك ایکی رکعت سنت نماز اوقو، آخشام ویستوده فرضدن صوکره ایکی رکعت سنت نمازلر اوقو، جمعه‌ده فرضدن اوّل دورت رکعت، فرضدن صوکره هم دورت رکعت سنت اوقو، رمضان آینده هر کوننی یستو نمازندن صوك یکرمی رکعت تراویح نمازی اوقو سنت مؤکده بولغان عمللردندر.

تراویح نمازی بیاننده

تراویح نمازی یستودن صوك اوقولور؛ وتردن اوّل‌ده، صوکره‌ده درست‌در. تراویح نمازی مجموعی یکرمی رکعت‌در، اون سلام ایله اوقولور. دورت رکعتکه بر سلام ایله بارسی بش نمازغنه قیلوب اوقولسه‌ده درست بولادر. رکوع وسجودده بولغان تسبیحلر هم تشهد تمامنده بولغان صلوات‌ده ترك قیلنماز، قسقه‌چه‌غنه بولسه‌ده اوقو تیوشدر. تراویح نمازنده امام قچقروب قرائت ایتمر مقتدیلر طکلاب طورورلر، تراویح نمازی ایرلرگه‌ده هم خاتونلرغه‌ده سنت‌در. تراویح نمازینك هر دورت رکعتی بر ترویحه اسمنده بولادر؛ بر ترویحه اوقولغاچ ینه دورت رکعت اوقور قدرلی طوقتاب یال ایتوب طورو سنتدر. بونده هم بوش اوطورماینچه ذکر وتسبیحده بولو مستحب‌در. شونك ایچونده هر ترویحه آراسنده قچقروب تسبیح ایتولوب باشقه‌لرنك طکلاب طورولری مستحب عملنی ادا قیلو بولادر.

ترویحه آراسنده قچقروب ایتوله طورغان تسبیح شولدر:

سُبْحَانَ ذِی الْمُلْكِ وَالْمَلَكُوتِ ❀ سُبْحَانَ ذِی الْعِزَّةِ وَالْعَظَمَةِ وَالْقُدْرَةِ وَالْكِبْرِيَاءِ وَالْجَبَرُوتِ ❀ سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْحَيِّ الَّذِی لَا يَمُوتُ ❀ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ ❀ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ نَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ ❀ نَسْئَلُكَ الْجَنَّةَ وَنَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ ❀

ممکن بولغانده بتون رمضان بوینه تراویح نمازنده ضم سوره اورنینه بتون قرآن ختم ایتلسه بیك الوغ ثوابلی هم سنت عملدندر.

مسجدکه کرگانده جماعت تراویح نمازینی اوقی باشلاغان بواسه‌لر تیزدن باروب امامغه ایارماینچه اوّل یستونك فرضینی اوقوب صوکره تراویحغه کرشو تیوش بولادر، تراویحنك قالغان رکعتلری صوکره اوقولور.

تراویحده بشنچی ترویحه تمامنده تسبیح ایتکاندن صوك شول دعا اوقولوب یوز سیپالور:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى آلِ مُحَمَّدٍ وَسَلِّمْ ❀ اَللّٰهُمَّ زَيِّنَّا بِزِينَةِ الْإِيمَانِ ❀ وَشَرِّفْنَا بِشَرَافَةِ الْهِدَايَةِ وَالْعِرْفَانِ ❀ وَأَكْرِمْنَا بِصِيَامِ شَهْرِ رَمَضَانَ ❀ وَارْزُقْنَا الْجَنَّةَ وَالْغُفْرَانَ ❀ وَتَقَبَّلْ مِنَّا تَرَاوِيحَنَا يَا سُبْحَانُ ❀ وَاسْتَجِبْ دُعَائَنَا يَا حَنَّانُ ❀ بِفَضْلِكَ وُجُودِكَ يَا مَنَّانُ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ ❀

سنة غير مؤكده عمللر

ایکندی نمازندن اوّل دورت رکعت نماز اوقومق، یستودن اوّل دورت رکعت سنت اوقومق، قرآن اوقور آلدندن بسمله ایتمك، هر بر یاخشی اشنی بسمله ایله باشلامق، جمعه‌کونلرنده، ایکی عید کونلرنده، عرفه‌کونلرنده غسل قیلمق، قبرلرنی زیارت قیلمق کبی اشلر بارچه‌سی سنة غیر مؤکده عمللردندر.

سنة علی الکفایة عمللر

هر فرض نمازایچون اذان اوقومق، اوشانداق هرفرض نمازنی اوقور آلدندن قامت اوقومق، مسلمان آدمگه اوچراغانده قچقروب سلام بیرمك (اما یالغزغنه بولغانده سلام بیرو سنت کفایه‌گنه توگللر بیرماینچه کیتو تیوش توگل)، اعتکاف قیلمق. اوشبو اشلر سنت کفایه‌درکه جماعتدن برسی قیلسه قالغانلر شلنه‌گه مستحق بولمازلر.

اعتکاف بیاننده

رمضان شریفنك آخرغی اون کونی ایچنده ایك آزی بر کون، ایرلرنك مسجدکه کروب عبادت، ذکر وتسبیح، توبه وتضرع‌ده بولمقلریدر، اعتکافکه کرگان کشینك دنیا اشی ایچون، یا ایسه باشقه‌چه بر بر عذرسز چغوب یورووی درست توگللر. آشاولری، ایچولری هم یوقلاولری مسجده بولور. مسجده وقتنده دنیا سوزلری هم فائده‌سز بولغان یوق سوزلر، حکایه‌لر سویلاب اوطورو مکروه بولادر. هر وقت ذکر وتسبیح هم قرآن اوقو کبی یاخشی اشلر برله‌گنه وقتنی اوزدرو تیوشلی بولادر.

اشاو ایچوده بولغان سنتلر

آشارغه باشلاغانچی هم آشاغاندن صوکره قوللرنی یومق، آشاغانده هم ایچکانده آیاق اوستنده بولمازسزلق، آشار آلدندن (بسمله)، آشاب